

PEKKA KYÖTTINEN

— *in memoriam*

Viestit vierivät: Repolan ja Itä-Karjalan kansallisten vapaustaistelupyrkimysten eturivin taistelija, maanviljelijä Pekka Kyöttinen on viime huhtikuun 26 p:nä Polvijärven sairaalassa kuollut. Vainaja oli syntynyt Repolassa syyskuun 2 p:nä 1883.

Tutustuin Pekka Kyöttiseen ollessani Suomen suojeluksen alaisessa Repolassa koulutehtävissä vuosina 1918—20. Noina epävakaisina vuosina liikkivat ihmisten mielissä Repolassakin monenlaiset virtaukset. Kunnan asioita johti valtuuston puheenjohtajana Pekka Kyöttinen. Toisinaan menin aivan sivullisena henkilönä seuraamaan kuntakouksen menoa. Tällöin totesin, miten valtuuston puheenjohtaja taitavin ottein ohjasi kulloinkin käsiteltäviä asioita. Erityisesti kiintyi huomiooni se päättäväisyys, jolla hän puolusti kunnan etuja metsäkaupoissa. Saman havainnon totesin myöhemmin Vienan mailla, jossa karjalaiset johtomiehet suojelivat Karjalan kansallisrikkauksia.

Tutustuessani jokapäiväisessä elämässä Pekka Kyöttiseen ja toisiin pitäjän suurriistan kaatajiin ja heidän kertomuksiinsa, olin hämmästynyt tämän suurriistan runsaudesta Repolan suurilla saloilla. Miten jännittävää oli kuulla näistä eräretkistä suurilla saloilla. Nämä retket saattoivat kestää viikkokausia. Silloin vietettiin jännittäviä aikoja, kun tavattiin keväisen hankikelin aikana milloin villipeuralauma, milloin hirviryhmän jäljet, milloin taas kontion jäljet tai vielä talvipesässä makava karhu. Näiltä suurriistan kaatajilta vaadittiin totisesti erityistä taitoa ja uskomattoman suurta sitkeyttä.

Oloni Repolassa päättyi ikäänkuin kesken. Kuu-lin nim. Uhtualla pidettävistä maakuntapäivistä ja riensin sinne uhkarohkeasti enimmäkseen hiihtäen halki selkosien tarkoituksella palata työtani jatkaamaan Repolassa. Toisin kuitenkin kävi. Uhtuan merkittävillä maakuntapäivillä jouduin valituksi Karjalan väliaikaisen hallituksen jäseneksi, enkä tiennyt, keitä repolaisia ystäviäni enää tapaisin, enkä aavistanut joutuvani juuri Pekka Kyöttisen kanssa hyvinkin läheiseen yhteistyöhön Karjalan oikeuksien puoltamisessa.

Tunnetun Tarton rauhansopimuksen kautta oli Repola ja Porajärvi, tähänasti Suomen suojeluksen alaisena olleet pitäjät, luovutettu Venäjälle.

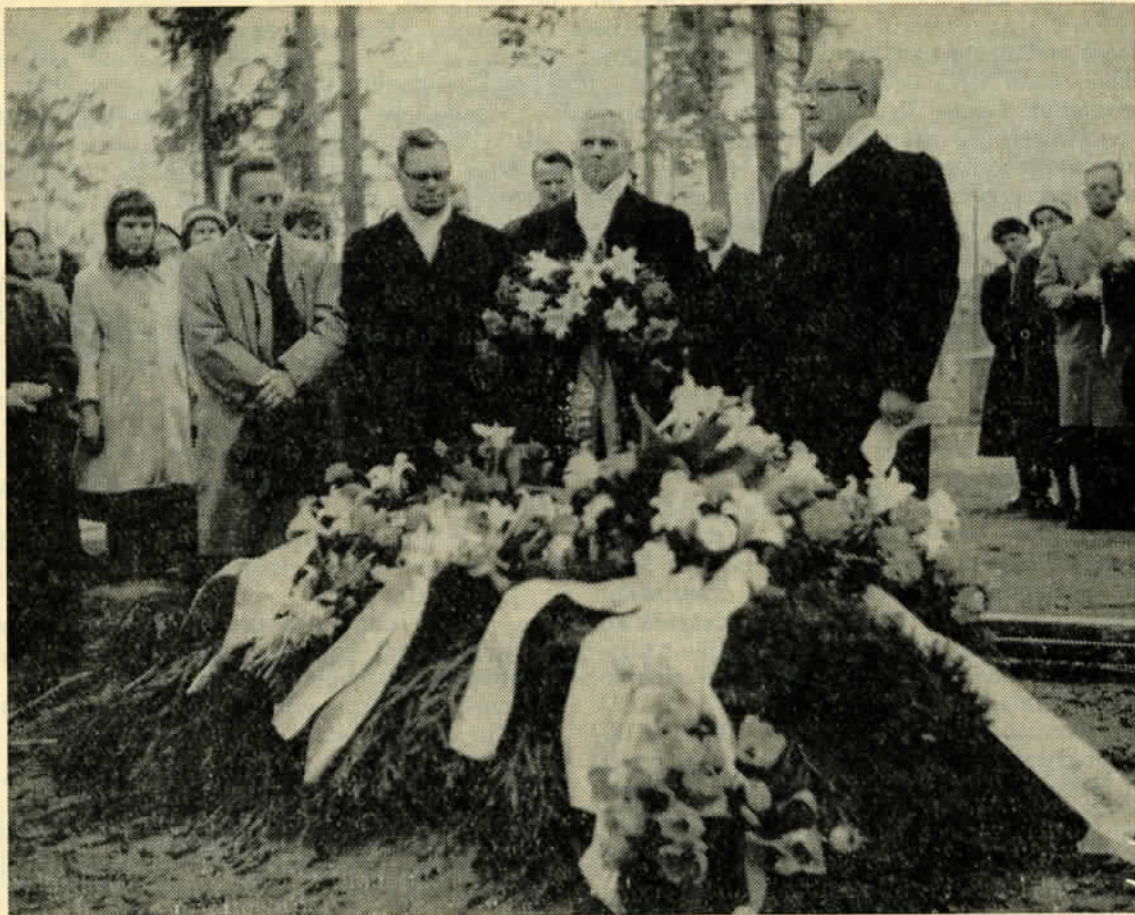
Muu osa Itä-Karjalaa oli tällöin venäläisten miehittämänä. Nyt oli karjalaisten itsensä ryhdyttävä omin päin harkitsemaan vastaisia toimenpiteitä maansa pelastamiseksi. Paitsi Vienassa, oli Aunuksessakin syntynyt kansallinen hallitus. Lähin tehtävä oli kiinteän yhteyden saaminen Itä-Karjalan eri alueiden paikallishallitusten yhteisen korkeimman hallituselimen aikaansaamiseksi, johtamaan itäkarjalaisten toimintaa. Siten syntyi Karjalan Keskushallitus, jossa oli edustettuna sekä Viena ja pohjois-Aunus, etelä-Aunus sekä Repolan ja Porajärven paikallishallitukset. Keskushallituksen edustajana oli Karjalan Ulkomainen valtuuskunta.

Ei ole tarpeellista lähemmin palauttaa julkisuuteen niitä moninaisia tehtäviä, joita karjalaisten harteille lankesi. Mainitsemme tässä vain, koska nyt on puhe Pekka Kyöttisestä, että hän oli koko ajan järjestömmä puheenjohtajana ja että hän joutui mm. kaksi eri kertaa matkustamaan asiassamme länsimaihin, ensi kerran syyskuun 24 päivänä 1923 pidettävään Kansainliiton yleiskokoukseen, jolloin Itä-Karjalan asia oli esillä ratkaistavana. Sekä perillä että matkan varrella eri maissa koetti Kyöttinen kaikin voimin vaikuttaa heimomme hyväksi.

Näinä taistelujen vuosina tulin tuntemaan Pekka Kyöttisen hyvin. Päätettäväksemme tulivat monenlaiset asiat. Mielenkiintoista oli havaita, miten Kyöttinen oli sanavalmis ja useimmiten sanoisaaan iski asian ytimeen. Hän ei periaatteestaan perääntynyt. Puhutaan vieläkin terveestä talonpoikaisesta järjestä. Pekka Kyöttiselle oli käytännöllinen elämä opettanut tämän taidon.

* *

Pekka Kyöttisen hautaaminen tapahtui Polvijärven Sotkuman kylän ortodoksisella rukoushuoneella tämän toukokuun 3 p:nä. Rukoushuone oli tupan täynnä saattoväkeä, arviolta n. 70 henkeä. Ruumiinsiunauksen toimitti kirkkoherra Erkki Piironen puhuen vainajan muistolle johdantonaan Johanneksen evankeliumin 5 luvun 24—25 jakeiden sanat: »Totisesti, totisesti minä sanon teille: Joka kuulee minun sanani ja uskoo Häneen, joka on minun lähettänyt, sillä on iankaikkinen elämä.» Puhe

Entisten Repolan kunnallismiesten sepeleen laskivat maanviljelijä Pekka Kyöttisen haudalle johtaja Pekka Mauranen Lieksasta, johtaja Onni Lukin Ilomantsista, johtaja Feodor Mauro Lieksasta ja maanvilj. Mikko Jaakkonen Lehmosta.

oli erittäin voimallinen. Hän kun tunsu vainajan hyvin, saattoi puheensa sisältöön sovittaa tärkeintä, mitä vainajan elämään sisältyi. Hyvä tilapäinen kirkkokuoro avusti siunaustilaisuutta. Omaisten ja sukulaisten jätettyä vainajalle viimeiset terveisensä, pantiin arkun kansi kiinni ja vainajan pojat ja vävyt kantoivat arkun surusaatossa hautausmaalle, lähelle sankarihautoja.

Hautakummun peitti siihen lasketut monet sepeleet. Vainajan omaisten jälkeen laskivat Repolan miehet (Pekka Mauranen, Feodor Mauro, Onni Lukin ja Mikko Jaakkonen) Repolan kunnan sepeleen ensiksi mainitun, Pekka Maurasen esittäessä muistoja poismenneestä repolaisesta suurmiehestä, tämän elämäntyöstä sekä suurten toiveitten että ankeiden aikojen vallitessa. Lisäksi laskettiin Viitalahden Tiistaiseuran ja Henkivakuutusyhtiö Salamän sepeleet. Samoin esitettiin Karjalan Siivisyyseuran osanottotervehdys.

Haudalta siirtyi saattajajoukko Viitalahdessa sijaitsevaan surutaloon. Täälläkin puhui kirkkoherra Piironen lausuen mm. että harvoin hautaus-tilaisuus on niin voimakashenkinen surujuhla kuin se, jota vietämme. Erittäin vaikuttava oli ollut vainajan syntymäpäitjän edustajain esitys haudalla.

Surutalossa luettiin tilaisuuteen tulleet adressit ja sähköteet yhteensä n. 50 kpl. Niiden joukossa oli maisteri Toivo Kaukorannan ja opettaja W. Keynän adressi sekä edellisen sähköte ja jälkimmäisen kirje.

Niin päättyi Karjalan miehen, Pekka Kyöttisen maallinen vaellus. Uskollisuutta Karjalan asialle osoitti vainaja silläkin, ettei hän hakenut itselleen Suomen kansalaisoikeuksia.

Yhdyn vanhain karjalaisten hartaaseen toivomukseen kuullessaan kuolinsanomän:

»Peri Jumala perehekses, ota omaksi lapsekses!»

W. K.

Jyrki Maunula on haastatellut Pekka Kyöttistä vähäsen ennen hänen kuolemaansa. Haastattelu on julkaistu HESA keväällä 1961-lehdessä. Maunula kuvaa Kyöttistä maanviljelijänä, kauppiana, kunnanvaltuutettuna, itseoppineena diplomaattina, Kansainliiton-kävijänä ja Karjalan Keskushallituksen johtajana näin:

»— Ne olivat suuria aikoja, Pekka Kyöttinen sa-
noo muistellessaan vuosia 1917—23, jolloin Itä-
Karjalassa elettiin ja koettiin paljon uutta ja suur-
ta ja haaveiltiin vielä suurempaa.

Pääministeri Pekka Kyöttisen nykyinen valta-
kunta on vähäinen evakkotila Liperin ja Polvijär-
ven rajasaloilla: kappale maata ja rantaa sekä
kehnonpuoleinen rakennusryhmä. Pojat mihin lie-
nevät maailmalle hajaantuneet, emäntä ja tytär
vain ovat kotona.

Pekka Kyöttisen tragedia ei liene niinkään se,
ettei nykypolvi enää tiedä mitään noista ajoista,
jolloin itäisimmän Karjalan kansallinen hallinto
näytti olevan käden ulottuvilla. Maailmassa tapahtui
noina vuosina niin paljon, että etsiessään
suuria linjoja historiankirjiottajat ovat unohtaneet
tai ainakin jättäneet perin vähälle huomiolle Itä-
Karjalan tapahtumat.

Pekka Kyöttisen muistelmat antavat selvän ku-
van siitä, miten moninkertaisessa puristuksessa
Karjalan itäpitäjissä noihin aikoihin elettiin. Kan-
sallinen herääminen oli voimistunut vuosisadan
vaihteesta saakka, ja 1917 Uhtualla pidetyssä ko-
kouksessa kaavailtiin itsehallintoa Venäjän yhtey-
dessä. Seuraavana vuonna suunniteltiin jo itse-
näistä valtakuntaa.

Sitten alkoivat tapahtumat vyöryä. Tulivat pu-
naiset suomalaiset, tulivat valkoiset suomalaiset,
nähtiin Muurmanskissa maihin nousseet englantil-
laiset, tavattiin valkoisia venäläisiä ja lopuksi tuli-
vat voittajat, bolshevikeiksi kutsutut vallankou-
moukselliset. Joukot menivät ja tulivat.

— Joskus aamulla oli meidän tuvan lattialla
kymmeniä miehiä makuulla. Kaikista ei saatu sel-
ville, ketä olivat ja minne menivät.

Toiset karjalaiset epäilivät valkoisia tsaarilaisia,
toiset oudostelivat englantilaisia ja muutamien
mielestä valkoiset suomalaiset muistuttivat liiaksi
saksalaisia. Mutta kaikilla ryhmillä oli kannatta-
jiakin. Jokaisessa nähtiin myös karjalaisia vapaa-
ehtoisia. Neuvoteltiin ja saatiin lupauksia parem-
masta tulevaisuudesta.

— Me emme tarttuneet aseisiin. Uskoimme rau-
han keinoihin.

— Vallanpitäjät vaihtuivat tuon tuostakin. Ky-
liä valloitettiin, asukkaita vapautettiin milloin ke-
nenkin vallasta. Omassa pirtissämme kaavailim-
me, että parasta olisi ratkaista kohtalomme vapaal-
la kansanäänestyksellä. Enemmistön tahdon piti
ratkaista, tahtoipa sitten itsenäistyä tahi itsehal-
lintoa joko Venäjän tai Suomen rinnalla.

— Venäläisiä emme olleet, suomalaisiksi... no,
antaahan olla. Innostavaa karjalaisuuden aikaa se
oli. Meillä oli jo oma lippukin: vihreällä pohjalla
punaisten raitojen reunustama musta risti.

— Meitä oli seitsemäntoista miestä, yksi kusta-
kin Karjalan kunnasta. Me halusimme kouluja ja
sairaaloita. Emme me suurvaltopolitiikkaan seon-
neet, mutta lopuksi jääme sitten jalkoihin.

— Repola ja Porajärvi päättivät innoissaan liit-
tyä Suomeen. Aunukselaiset taas kerran vapaut-
tivat itsensä. Apua pyydettiin ja luvattiin paljon.
Muutamia pieniä kansoja onnisti niihin aikoihin.

— Meille oli jo luvattu autonomia, mutta sitten
tuli Tarton rauha eikä asia mennytäkään niin kuin

oli kaavailtu. Arveltiin, että oikeuksia piti ruveta
vaatimaan, Karjalan kansallisille perinteille ra-
kentuvaa, valtiosäännön vahvistamaa asemaa, joka
takaisi karjalaisten itsepäättämisoikeudet.

Karjalan ja Aunuksen väliaikaiset hallitukset
sekä Repolan ja Porajärven kuntien edustajat ko-
kosivat keskuselimekseen Karjalan Keskushalli-
tuksen, jossa Kyöttinen oli pääministerinä. 1921
hallitus joutui muuttamaan nimensä Ulkomaiseksi
Valtuuskunnaksi.

— Minä kävin rauhanteon jälkeen kaksi kertaa
hakemassa apua Genevestä Kansainliitosta. Tässä
on sieltä valokuva, minä istun tuossa.

Kovat yskänpuuskat keskeyttävät muistelmat.
Kyöttinen kertoo sydämensä laajentuneen niin pal-
jon, että se ahdistaa keuhkoja.

— Ellei tuota tautia olisi ja jos olisi harteilla
vasta kolmekymmentä vuotta, niin vielä minä läh-
tisin.

— Mihin sinä lähtisit, kysyy emäntä. — Ei ole
koko Kansainliittoa. Istu alallasi.

— Lähtisin minä.

— Vedottiinhan sitä silloin vielä, kun Kansain-
liitto ei saanut valmista, kansainvälisen oikeuden
tuntijoihin. Lausuntoja tuli ja meni. Vaan 1923
asiamme hautautui vihreän veran alle ja siellä se
on, Karjalaisten asia. Olikohan se niin, ettei ku-
kaan ehtinyt meitä ajatella, kun kaikilla oli niin
paljon omissaankin tekemistä.

Lippu laskostellaan huolellisesti ja viedään ta-
kaisin kamarin piironginlaatikkoon. Sitä ei nyt
tarvita. Itä-Karjalan asiat on hoidettu toisella ta-
valla.»

— lehtemme t o i m i t u s toivoo, että eri puolilla
maatamme asuvat heimolaisemme lähettäisivät
meille leikkeitä paikallisista lehdistä, joissa on tie-
toja tai uutisia karjalaisista aiheista. Muistanette
merkitä lehden nimen, numeron ja päivän, jolloin
ko. lehti on painettu.

— s i t o k a a lehtemme aikaisemmat vuosikerrat.
Sidotut lehtemme vuosikerrat ovat heimomme elet-
tyä historiaa ja arvokasta luettavaa vuosienkin
kuluttua.